

QONNING IVIVCHANLIGI

Ganiyeva Nigina Abdulkarimovna

Xayitova Xolida Ozodovna

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqola qonning ivivchanligida qo'llanuvchi dori vositalari ularni olish usullari, tibbiyotda qo'llanilish sohaslariga mo'ljallangan.

Abstract: This article is intended for use in medicine, including drugs used to treat blood clotting, methods of obtaining them, and areas of application in medicine.

Umumiy qon tahlili — qonning fizik va kimyoviy xossalari haqida ma'lumot olish uchun foydalaniladigan laboratoriya tekshiruvi. Qonni tekshirish odatda qo'lning barmog'idan yoki quloqdan olingan kapillyar qon namunasi bo'yicha amalga oshiriladi. Ba'zi hollarda, suyak iligi qon hujayralari ham tekshirilishi mumkin. Bizning vaqtimizda yuzlab gematologik testlar va muolajalar ishlab chiqildi va avtomatizator yordamida bir xil qon misolida bir vaqtning o'zida turli qon tekshiruvlarini o'tkazish mumkin. Qon ivivchanligi pasayib qolganda, ko'p qon ketadi. Shoshilinch yordam ko'rsatishga chaqiriq bo'lganida yoki navbatchilik vaqtida ko'pincha ana shunday hodisaga duch kelib turiladi. Bunday hollarda navbatchi tibbiyot xodimi qon ivish vaqtini aniqlaydi.

Qon ivish vaqti deganda qon ivuvchi sistemaning faollik ko'rsatganligi tushuniladi. Bu ko'rsatkich qonning yot yuzaga tekkan vaqtdan boshlab, to qon laxtasi paydo bo'lguncha oradan o'tadigan vaqtga teng bo'ladi. Steril igna sanchilganida chiqqan birinchi qon tomchisi artib olinganidan keyin, tutib turilgan iliq buyum oynasiga 8—10 tomchi qon tushirib yig'iladi.

Bunda fibrin paydo bo'la boshlaydigan qon ivish boshlanadigan paytdan to fibrin laxta bo'lib, to'la cho'kib tushadigan qon batamom qoladigan paytgacha oradan o'tadigan vaqt qayd qilinadi (har 30 sekundda shu qondan ingichka shisha tayoqcha yurgizib, uni ohista ko'tarib ko'riladi). Mana shu qonning ivish vaqti bo'ladi, bu vaqt me'yorda 5—6 daqiqani tashkil etadi.

Qov ivishi tahlili tomirda ivib qolgan qonning (tromblar) paydo bo'lish jarayonida buzilishlarini aniqlashga imkon beradi. Ushbu test profilaktik tekshiruv tariqasida va operatsiyalardan oldin o'tkaziladi. Qon ivishi tahlili kiritilgan bo'lib, unda u bilan birga, fibrinogen va boshqa qon xususiyatlari o'rganiladi. Qon ivishi vaqti — bu butun qonda tromb shakllanishi uchun kerak bo'lgan vaqt. Ushbu ko'rsatkichning o'shishi yoki kamayishi sog'liq bilan bog'liq muammolar yoki ma'lum dori vositalaridan foydalanayotganligi haqida habar beradi. Masalan, qon ivishiga asab va endokrin tizimlarning faoliyati ta'sir qiladi. Ushbu tizimlarni tashkil

etuvchi organlar normal faoliyat yuritishni to'xtatganda, QIV o'zgarishi ehtimoli kata. Qon ivish mexanizmi bir vaqtning o'zida bir nechta muhim funksiyalarni bajaradi: qon tomirlari shikastlanganda qon ketishini to'xtatadi; qonni suyuq holatda saqlaydi, keraksiz tromblarni eritadi.

Agar qon tahlili qon ivishi vaqtining ko'payishini ko'rsatsa, bu quyidagilarning belgisi bo'lishi mumkin: jigar faoliyatining buzilishi; qon ivishi omillarining yetishmasligi yoki ularning yarim funksionalligi; TTI (Tomirda tarqalgan qon ivishi) sindromining gipokoagulyatsion fazasi; antikoagulyantlar yoki geparinni qabul qilish.

Qon ivishi vaqtining oshishi bilan ko'p qon ketish xavfi ortadi. Ya'ni, bu bemor uchun har qanday jarrohlik aralashuv xavfli hisoblanadi. QIV me'yordan kam bo'lsa, tromb hosil bo'lish xavfi yanada ortadi va bu quyidagilarga xosdir: tromboz uchun; trombofiliya; TTI sindromining giperkoagulyatsion fazasi; kortikosteroidlar bilan kontraseptiv vositalardan uzoq muddatli foydalanish.

Qon koagulyatsiyasi diagnostikasi muntazam ravishda shifokorlar tomonidan belgilanadi. Muayyan kasalliklarga chalingan yoki antikoagulyant dorilarni qabul qiladigan bemorlar qon ivishini nazorat qilishlari kerak. Lekin bunchalik ko'p raqamlar nimani anglatadi? Turli kasalliklar uchun qanday ko'rsatkichlar klinik kuzatilishi kerak? Koagulyatsion funktsiya test indeklari protrombin vaqti (PT), faollashtirilgan qisman tromboplastin vaqti (APTT), trombin vaqti (TT), fibrinogen (FIB), qon ivish vaqti (KT) va xalqaro normalangan nisbat (INR) va boshqalarni o'z ichiga oladi. to'plamini qilish uchun tanlangan, bu koagulyatsiya X elementi deb ataladi. Turli shifoxonalar tomonidan qo'llaniladigan turli aniqlash usullari tufayli, mos yozuvlar diapazonlari ham farq qiladi. PT-protrombin vaqti PT tashqi koagulyatsion tizimni ishga tushirish va plazmaning ivish vaqtini kuzatish uchun plazmaga to'qima omili (TF yoki to'qima tromboplastin) va Ca^{2+} qo'shishni anglatadi. PT tashqi koagulyatsion yo'l funktsiyasini baholash uchun klinik amaliyotda eng ko'p qo'llaniladigan skrining testlaridan biridir. Oddiy mos yozuvlar qiymati 10 dan 14 soniyagacha.

APTT - faollashtirilgan qisman tromboplastin vaqti .APTT plazmaning endogen koagulyatsiya yo'lini boshlash uchun plazmaga XII omil faollashtiruvchisi, Ca^{2+} , fosfolipidni qo'shish va plazma ivish vaqtini kuzatishdan iborat. APTT, shuningdek, ichki koagulyatsiya yo'lining funktsiyasini baholash uchun klinik amaliyotda eng ko'p qo'llaniladigan skrining testlaridan biridir. Oddiy mos yozuvlar qiymati 32 dan 43 soniyagacha.

INR - Xalqaro normallashtirilgan nisbat .INR - sinovdan o'tgan bemorning PT ning normal nazoratning PT ga nisbati ISI kuchi (ISI - xalqaro sezuvchanlik indeksi va reagent zavoddan chiqqanda ishlab chiqaruvchi tomonidan kalibrlanadi). Xuddi shu plazma turli laboratoriyalarda turli xil ISI reagentlari bilan sinovdan o'tkazildi va PT qiymati natijalari juda boshqacha edi, ammo o'lchangan INR qiymatlari bir xil edi, bu natijalarni solishtirishga imkon berdi. Oddiy mos yozuvlar qiymati 0,9 dan 1,1

gacha. TT-trombin vaqti .TT - plazmadagi fibrinogen darajasini va plazmadagi geparinga o'xshash moddalar miqdorini aks ettiruvchi koagulyatsiya jarayonining uchinchi bosqichini aniqlash uchun plazmaga standart trombin qo'shilishi.Oddiy mos yozuvlar qiymati 16 dan 18 soniyagacha.

FIB – fibrinogen .FIB - plazmadagi fibrinogenni fibringa aylantirish uchun sinovdan o'tgan plazmaga ma'lum miqdorda trombin qo'shish va turbidimetrik printsip orqali fibrinogen tarkibini hisoblash.Oddiy mos yozuvlar qiymati 2 dan 4 g/l gacha. FDP-plazma fibrin degradatsiyasi mahsuloti

FDP - bu giperfibrinoliz paytida hosil bo'lgan plazmin ta'sirida fibrin yoki fibrinogen parchalanganidan keyin hosil bo'lgan degradatsiya mahsulotlarining umumiy atamasi.Oddiy mos yozuvlar qiymati 1 dan 5 mg/l gacha. KT - koagulyatsiya vaqti KT qonning qon tomirlarini tark etishi va in vitroda ivishi vaqtiga ishora qiladi.U asosan ichki koagulyatsion yo'lda turli koagulyatsion omillarning etishmasligini, ularning funktsiyasi normalmi yoki antikoagulyant moddalarning ko'payishini aniqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. https://vaqt.ucoz.com/publ/tibbiyot/qon_ivuvchanligini_aniqlash/10-1-0-992
2. <https://www.biogenmed.uz/product/qon-ivishi-tahlili-qiv>
3. <https://mymedic.uz/tashxis/tahlillar/umumiy-qon-tahlili/>
4. <https://www.succeeder.com/uz/news/diagnostic-index-of-blood-coagulation-function/>